

”Det började allt mer likna ett gisslandrama”

Årets civilkuragepristagare om varför de tog striden mot arbetsgivaren

Civilkuragepriset, som årligen delas ut av SAC Syndikalisterna till minne av den facklige aktivisten Björn Söderberg, mördad av högerextremister, tilldelades på måndagen Lagerarbetarna på Systembolagets dotterbolag Lagena i Jordbro. Arbetaren talade med Jessica Moya som har arbetat på Lagena sedan 1998 och är en av talespersonerna för Lagerarbetarna.

Hur känns det?

– Vi tackar SAC ödmjukast för detta pris. Det är ärofyllt och vi är mycket stolta. Vi vill också tacka alla som på olika sätt stött vår kamp, särskilt Driftsektion för Systembolagsanställda, DFSA, och Lagerarbetarnas Vänner som varit aktiva kompanjoner från start.

Civilkurage, vad betyder det för dig och dina arbetskamrater på Lagena?

– Att våga kämpa och gå emot förtryckande system. Och som Patrick Olofsson, en annan av Lagerarbetarnas talespersoner, formulerade det gör vi som Björn Söderberg gjorde: talar när andra håller tyst. För att kunna agera krävs civilkurage. Det krävs att man vågar, trots att normen i samhället är att man ska sitta still och vara tyst. Civilkurage får man genom den styrka som sammanhållning och kamratskap på arbetsplatsen ger; att det blir viktigare att ställa upp för varandra än att vara till lags.

Varför tog ni strid mot er arbetsgivare i den här frågan?

– Det var en tidsfråga. Det började alltmer likna ett gisslandrama. Företaget menade att vi kunde rädda några från uppsägning om vi gjorde eftergifter. Först var det att färre skulle sägas upp om personalen inte tog kompliment för nationaldagen som inföll en lördag. Därefter kom det krav på eftergifter om att vi skulle jobba en och en halv timme längre på fredagar. Men vi vägrade eftersom inga garantier gavs om att fler varsel inte skulle läggas. 26 arbetare har nu sagts upp.

– Problemet som vi vill uppmärksamma är systemet med bemanningsföretag. De gör det möjligt för arbetsgivaren att ställa arbetare mot arbetare för att slåss om samma jobb. Det vi gjorde var att inte låta det passera, varken stillatigande eller stilla-

sittande på vår arbetsplats. Vi agerade så kraftfullt vi kunde. Vi har demonstrerat åtskilliga gånger i centrala Stockholm och veckan före midsommar strejkade vi.

Vad var det som gjorde att Lagerarbetarna lyckades kämpa emot?

– Vi har haft många olika mindre strider innan, men som alla har varit viktiga. För varje liten strid har vi satt ett frö. 1995 grundades Lagena och 1996 startades fackklubben inom Handelsanställdas förbund, bara klubbens existens var också en strid. Företagsledningen försökte se till att vi skulle välja de representanter som de ville se som ordförande i klubben. Men vi vägrade. Andra strider vi har drivit är likalön för samma typ av arbete. Vi har också drivit frågan om rätten till en skälig övertidsersättning. Efter att vi länge varit tvungna att arbeta mycket övertid fick vi nog. Företagsledningen körde med skrämselfaktik. De gick runt och pratade med arbetarna och sade att om ni inte ställer upp på den övertidsersättning ni har nu – då var det 100 procent, men vi krävde 200 procent – så går vi i konkurs. Skrämselfaktiken fungerade.

– Vi vann inte den striden, men vi lärde oss väldigt mycket av den. Därför tog det inte heller lång tid förrän vi protesterade igen. Vi analyserade och tänkte noggrant igenom vad det var som tidigare hade gått fel. Vi hade inte hållit ihop. När man har fått öva på det här tillräckligt många gånger, hittar man till slut en minsta gemensam nämnare. Det kan vara alltifrån en frukt-skål i fikaummet till någonting större. Vår gemensamma nämnare blev strejken i somras vilket var ett demokratiskt beslut. Precis före den vilda strejken avgick de flesta ur fackklubbens styrelse. Därmed kunde de strejka. Kvar blev en styrelse på tre personer, det vill säga det minsta antalet man kan ha för att inte förlora förhandlingsrätten.

– I torsdags var det fyllnadsval till de tomma platserna i styrelsen och inför mötet fick fackklubben veta att företagsledningen återigen hade klargjort vilka de inte ville se i klubbstyrelsen, däribland Patrick Olofsson och jag. Om vi inte ställde upp

Juryns motivering

”Lagerarbetarna på Lagena i Jordbro vågade tro att de tillsammans har möjlighet att påverka sin situation. I en akt av civilkurage, solidaritet och sammanhållning ställde arbetskamraterna upp för varandra och tillsammans tog de upp kampen mot ledningens kriskrav. Lagerarbetarnas modiga protest är en inspiration för många som i den ekonomiska krisens spår drabbas av omotiverade varsel eller hetsas i konkurrensen mellan arbetstagare. Deras vilda strejk och blockad har fört upp frågan om bemanningsföretagen till att bli en av de viktigaste i nästa års avtalsrörelse.

Lagerarbetarna tilldelas civilkuragepriset för att de får oss att minnas att även om det är svårt, så har vi har ett ansvar att tillsammans motverka orättvisa försämringar som drabbar oss uppifrån. Lagerarbetarna tilldelas priset för att de i handling stärkt oss i vår tro på en mer rättvis och solidarisk värld.”

skulle företaget fundera på att dra tillbaka stämningen till Arbetsdomstolen. Men det är medlemmarna som ska bestämma, inte vår rädsla över att driva fackliga frågor. Så vi ställde upp och blev invalda igen.

Vad har er aktion lett till?

– Att vi har blivit modigare. Vi har skapat debatt och hoppas att vi har öppnat ögonen på flera. LO har delvis vaknat, men det skulle göra ännu större skillnad om fler arbetsplatser gick ut tillsammans.

Var det värt det?

– Det är alltid värt det. Att stå bredvid och titta på när ens arbetskamrater som man tycker om och har arbetat med i flera år varslas är inte ett val. Hade vi inte gjort någonting så hade jag inte kunnat se mina arbetskamrater i ögonen. Nu höll vi ihop och vi försökte. Det kanske inte gick hela vägen, men det kommer förhoppningsvis att bli bättre och när den förbättringen kommer är det vi alla som kommer att känna av den. Man kan förlora en strejk, men man kan aldrig förlora på att strejka. Man måste alltid försöka.

Vad har ni fått för reaktioner från allmänheten?

– De flesta man träffar på är mycket positiva och har stött vårt agerande. De tycker det vi gjort är helt rätt. Kanske att vissa kritiska röster undrar om det var moraliskt riktigt att först gå ur styrelsen för att kunna strejka och sedan bli invald igen. Det är moraliskt riktigt att stå på arbetarnas sida. Skulle vi bli dömda för den vilda strejken vet jag ändå att vi gjorde det som arbetarna själva ville. Demokrati är inte omoraliskt.

Vilka är källorna till inspiration för er kamp för arbetstagarnas rättigheter?

– För arbetare är rädslan det största hotet. Rädslan att inte våga göra något åt sin situation. Visst finns det en hel del latthet och bekvämlighet. Men att vänta sig att det ska komma en riddare på sin vita häst som ska fixa det är inte en bra idé; kommer LO att göra något? Kommer förbundsledningen att göra något? Dessa är inga konstruktiva tankar. Förändring börjar hos dig själv.

– Vi fick mycket inspiration från renhållningsarbetarnas kamp. Där såg vi hur några vågade och det stärkte oss, liksom vi arbetare på Lagena förhoppningsvis har inspirerat andra. Vill du se en förändring så måste du också som arbetare se till att påverka och hålla i gång en levande dialog bland andra på golvet. Och att hela tiden informera, så att alla arbetare får ta del av vad som händer så att de kan ta medvetna beslut.

Om du får drömma – hur ser då framtiden på Lagena ut?

– Man har förstärkt Las, Lagen om anställningsskydd, och när företagen väljer att varsla ska det inte finnas några som helst inhyrda på arbetsplatsen. Då skapar man den flexibilitet som företaget talar om med sina egna anställda. Fast anställning är en rättighet. Det finns heller ingenting som heter timvikarier, deltidsanställda och inhyrda. Arbetsförmedlingen sköts inte av olika bemanningsföretag, utan Arbetsförmedlingen har återtagit sitt monopol.